

Eheyttävän ja elvyttävän maaseudun tulevaisuuskuvia

Asuminen on ihmisen perustoiminto. Asuinpaikan valinta kytkeytyy myös muihin keskeisiin yhteiskunnassa suoritettaviin perustavaa laatua oleviin toimintoihin: työntekoon, tuotantoon, yrittäjyyteen, liikkumistarpeisiin. Asumisen sijoittuminen maaseudulle on asia, jolla on liittymäkohta sekä eri toimintojen muodostamaan kudelman että maaseudun ja kaupungin väliseen vuorovaikutuskenttään. Asuinmaaseudussa on kyse toimeentulosta, viihtymisestä, liiketoiminnasta, elämäntavasta, yhteisöllisyydestä, luontoyhteydestä ja kulttuurista.

Asumisen tulevaisuuden ennakointi on tärkeää, jotta voimme parantaa suomalaista asumisen mallia, kasvattaa hyvinvointiamme tulevaisuudessa sekä tehdä näiden asioiden osalta oikeita ratkaisuja ja valintoja tänään. Asumisessa on kyse pitkälti hyvinvoinnista. Nk. asumisen tohtoriryhmän työskentelyssä pari vuotta sitten päädyimme tunnistamaan niitä haastavia tulevaisuuden avauksia, joita asumistutkimuksen kannattaisi luodata. *Asuminen ja hyvinvointi 2020* jaettiin tarkastelua varten kolmeen alueeseen: 1) ympäristö- ja ilmastoherkkä asuminen, 2) asumisen roolin muutos ja 3) asuminen elämystaloudessa. Näitä kaikkia kolmea aluetta on mielenkiintoista peilata asuinmaaseutuun ja tunnistaa niitä muutoksen ajureita ja vetovoimatekijöitä, joita maaseudulla potentiaalisesti on näissä kolmessa asiakokonaisuudessa.

Asuinmaaseudulle on olemassa vahva sosiaalinen tilaus elämisyhteiskunnaksi muuntuvassa tietoyhteiskunnassa, mitä vahvistaa toisaalta ilmastonmuutoksen haaste ja toisaalta talouden taantuma. Kestävän kehityksen vaatimusten täyttämiseksi tulevaisuuden yhteiskunnassa maaseudulla voisi olla ratkaiseva panos ympäristöystävällisen energiatuotannon ja luomutuotannon eteenpäin viemisen muodossa. Uusiutuviin energialähteisiin perustuvat paikalliset, hajautetut energiaratkaisut voivat kääntää maaseudun imagoa yhdyskuntarakenteen eheyttä uhmaavasta mallista eheyttävää ekoseutumallia kohti. Siinä maaseutu nähdään kansallisena mahdollisuutena vähähiiliyhteiskunnan, energiaomavaraisuuden, sekä elintarvikeomavaraisuuden parantamiseksi. Maaseudulla asumisella voi olla myös eheyttävä vaikutus ihmisille aikakaudella, jolloin elämän sirpalemaisuus ja hektisyys tehokkuusvaatimuksineen luo kaipuuta kokonaisvaltaisuuteen – ihmisen eri roolien ja tehtävien välillä sekä ihmisen ja ympäristön suhteen. Asuinmaaseutu voi tarjota myös innovatiivisia ja monipuolisia liiketoimintamahdollisuuksia terveys- ja hoitoalalla, joka tulee kasvamaan väestön vanhenemisen myötä. Asuinmaaseudun elvyttävää vaikutusta kannattaa lähteä systemaattisesti hakemaan ja luomaan elämys- ja luontomatkailusta, puhtaiden elintarvikkeiden tuotannosta, sekä erilaisten virkistykseen, hyvinvointiin ja terveydenhoitoon liittyvistä hyödykkeistä ja palveluista. Lähiruoan ja hitaan elämän (slow life) kysyntä kasvaa, samoin kuin kiinnostus kädentaitoihin. Hitauden liikkeen osakulttuurien ympärille voi syntyä uutta liiketoimintaa tuotteiden ja palveluiden muodossa. Suomella on kesämökkimaana luontaiset edellytykset synnyttää innovaatioita slown tukemiseksi ja vastata kasvavaan rauhoittumisen tarpeeseen. Kaunis ja kestävä arki maaseudulla on elvyttävää ekoestetiikkaa. Maaseudun luontopääoman ymmärtäminen syvällisemmin ihmisen arvoihin ja elämäntapoihin liittyväksi kokonaisuudeksi, jolla voi oikein hoidettuna olla myös taloudellisesti elvyttävää tuottoarvoa maaseudun asukkaille, on ensisijaisen tärkeä haaste luotaessa hyvää asuinmaaseutua.

Heinonen, Sirkka (2008). Hidas asuminen ja energia vähähiiliyhteiskunnassa. Sitran selvityksiä 2. <http://www.sitra.fi/fi/Ohjelmat/energia/Julkaisut/julkaisut.htm>

Heinonen, Sirkka & Halonen, Minna (2007). Ekotehokkaan Maaseudun ja kaupunkiseudun kokeilumalleja. Teoriaa ja käytännön innovaatioita. <http://virtual.vtt.fi/ekoseutu> (Raportti 1 ja Raportti 2)

Heinonen, Sirkka, Halonen, Minna ja Daldoss, Lorenzo (2007). Rauhallinen asuminen (slow housing) osana elinympäristöjen houkuttelevuutta. Futura 4/2007, 5-24.

Heinonen, Sirkka (2001). Uudet suunnat maaseudun tulevaisuudelle. Tulevaisuussarja 7. Tulevaisuuden tutkimuksen seura. Helsinki 231 s.